

El llenguatge

Llatinòrum (III)

29/VI/1979

Encara, si us plau, una mica més de llatinòrum.

Vet ací una sèrie de tres noms de la nomenclatura botànica: eucaliptus, cactus i lotus. En realitat, són moltes les espècies vegetals —i animals— que no tenen altra denominació específica, i fins i tot genèrica, que la llatina, ja que la nomenclatura popular, tot i ésser riquíssima, no ha arribat a crear un nom per a cada espècie, sia perquè no la distingeix de les espècies afins o congèneres sia perquè no ha estat descoberta sinó pels estudis dels naturalistes. Però en el cas de les denominacions indicades, com que designen espècies exòtiques o importades —de fet, cada una en designa moltes— si bé es tracta de cultismes— exactament, d'origen grec— es poden considerar ja pròpies del llenguatge comú. Com en d'altres casos que hem esmentat en les notes precedents, totes conserven la terminació us, que ha estat eliminada de les formes del castellà.

Un fet semblant s'esdevé en els noms que designen formacions de núvols, els famosos cirrus, estratus, cúmuls i nimbus i alguns de personals masculins, com Màrius, Pius, Titus, Linus, etc, tots els quals, en castellà, han estat adaptats a la seva peculiar terminació (en o), encara que, en els noms dels núvols, el record de les formes llatines persisteix i són molts els qui, en contra del que hi ha establert, hi recorren habitualment. També en català, al costat de la forma estratus s'admet igualment la forma catalanitzada estrat.

Un cas molt particular és el latinisme oremus mot inicial d'algunes pregaries, que ha entrat a formar part del llenguatge popular en algunes frases fetes com és ara *perde l'oremus*.

Són també latinismes evidents per a tothom formes acabades en àtur, com exequàtur, imprimàtur i deleàtur, totes tres incorporades al Diccionari general, i que signifiquen, respectivament, «que s'executi», «que s'imprimeixi» i «que s'esborri». Imprimàtur és un terme introduït per la censura eclesiàstica i ha esdevingut, de fet, sinònim de permís o autorització. I deleàtur és un terme usat pels correctors tipogràfics i designa el signe amb que s'indica una supressió.

Indiquem, finalment, que llatinòrum és un latinisme fals, un terme creat pel poble, amb la terminació característica del genitiu plural de la declinació llatina, amb que es designa ironicament l'exces de citacions o expressions llatines que apareixen en certs discursos.

Albert Jane